

Κεφάλαιο 1

Δεν ξέρει ο καθένας πώς σκότωσα τον γέρο Φίλιπ Μαδέρη, κάνοντας θρύψαλα το σαγόνι του με το φτυάρι μου· αλλά καλύτερα να μιλήσω πρώτα για τη φίλια μου με τον Τζων Ντίβενι γιατί αυτός πρώτος έριξε κάτω τον γέρο Μαδέρη χτυπώντας τον με όλη του τη δύναμη στον σβέροκο με μια ειδική τρομπα ποδηλάτου την οποία είχε κατασκευάσει ο ίδιος από έναν κούφιο σιδερένιο λοστό. Ο Ντίβενις ήταν άντρας δυνατός και ευγενής, αλλά τεμπέλης και ακαμάτης. Ήταν προσωπικά υπεύθυνος για το όλο εγχείρημα· δική του ήταν η ιδέα, ευθύς εξαρχής. Αυτός μου είπε να φέρω το φτυάρι μου. Αυτός έδωσε τις διαταγές καθώς και τις εξηγήσεις όταν αυτές ζητήθηκαν.

Γεννήθηκα εδώ και πολύ καιρό. Ο πατέρας μου ήταν αγρότης, άνθρωπος δυνατός, κι η μητέρα μου είχε μια παμπ. Ζούσαμε όλοι στην παμπ αλλά η παμπ δεν ήταν καθόλου δυνατή και ήταν κλειστή τις περισσότερες ώρες της μέρας γιατί ο πατέρας μου δούλευε στα χωράφια και η μητέρα μου ήταν πάντα στην κουζίνα και για κάποιο λόγο οι πελάτες έρχονταν μόνο όταν ήταν ώρα για ύπνο ή και αργότερα τα Χριστούγεννα και σε άλλες τέτοιες ασυνήθιστες μέρες. Ποτέ στη ζωή μου δεν είδα τη μητέρα μου έξω από την κουζίνα και ποτέ δεν είδα πελάτη τη μέρα και, ακόμη και τη νύχτα, ποτέ δεν είδα πά-

νω από δυο τρεις. Αλλά φυσικό είναι διότι ήμουν στο κρεβάτι πολλές ώρες και ενδεχομένως τα πράγματα να συνέβαιναν διαφορετικά με τη μητέρα μου και τους πελάτες αργά τη νύχτα. Τον πατέρα μου δεν τον θυμάμαι καλά, αλλά ήταν άντρας δυνατός και δεν μιλούσε πολύ παρά μόνο τα Σάββατα, όταν κουβέντιαζε για τον Παρνέλ με τους πελάτες και έλεγε ότι η Ιρλανδία είναι πολύ αλλόκοτη χώρα. Τη μητέρα μου τη θυμάμαι πολύ καλά. Το πρόσωπό της ήταν πάντα κόκκινο και ερεθισμένο από το σκύψιμο πάνω από τη φωτιά: πέρασε όλη της τη ζωή φτιάχνοντας τσάι για να περνάει την ώρα της και τραγουδώντας στίχους από παλιά τραγούδια για να περνάει η ώρα στο μεταξύ. Την ήξερα καλά αλλά με τον πατέρα μου ήμασταν ξένοι και δεν είχαμε πολλά: συχνά, όταν εγώ διάβαζα στην κουζίνα τη νύχτα, τον άκουγα μέσα από τη λεπτή πόρτα που μας χώριζε από το μαγαζί να συζητάει καθισμένος στην καρέκλα του κάτω από τη λάμπα ώρες ατέλειωτες με τον Μικ, το τσοπανόσκυλο. Ένα μονότονο μουρμουρητό πάντα άκουγα, ποτέ καθαρές λέξεις. Ήταν άνθρωπος που καταλάβαινε όλα τα σκυλιά απολύτως και τους φερόταν σαν να ήταν άνθρωποι. Η μητέρα μου είχε μια γάτα αλλά το ζώο δεν ήταν σπιτικό, σπάνια το βλέπαμε, και η μητέρα μου δεν του έδινε σημασία. Καλά περνούσαμε, ο καθένας με τον δικό του αλλόκοτο τρόπο.

Μετά ήρθε μια χρονιά γύρω στα Χριστούγεννα και όταν η χρονιά έφυγε, ο πατέρας μου και η μητέρα μου έφυγαν επίσης. Ο Μικ το τσοπανόσκυλο ήταν πολύ κουρασμένος και λυπημένος μετά που έφυγε ο πατέρας και παράτησε τη δουλειά του με τα πρόβατα: έφυγε κι αυτός την επόμενη χρονιά. Ήμουν νέος εκείνη την εποχή και χαζός και δεν καταλάβαινα γιατί αυτοί οι άνθρωποι με εγκατέλειψαν, πού πήγαν και για-

τί δεν έδωσαν προηγουμένως εξηγήσεις. Η μητέρα μου ήταν η πρώτη που έφυγε και θυμάμαι πολύ καλά έναν χοντρό με κόκκινο πρόσωπο και μαύρο κοστούμι να λέει στον πατέρα μου ότι δεν υπήρχε καμιά αμφιβολία πού είχε πάει η μητέρα μου και ότι μπορούσε να είναι τόσο σίγουρος για αυτό, ο πατέρας μου, όσο σίγουρος μπορούσε να είναι για οτιδήποτε σε αυτή την κοιλιάδα των δακρύων. Αλλά πού είχε πάει δεν είπα και σκέφτηκα ότι το πράγμα ενδεχομένως ήταν πολύ προσωπικό και μπορεί να γύριζε την Τετάρτη, οπότε δεν τον ρώτησα πού. Αργότερα, όταν έφυγε ο πατέρας μου, σκέφτηκα ότι πήγε να τη φέρει με ένα αμάξι, αλλά όταν κανείς τους δεν γύρισε την επόμενη Τετάρτη, στενοχωρήθηκα και απογοητεύτηκα. Ο χοντρός με το μαύρο κοστούμι ξανάρθε. Έμεινε στο σπίτι δυο βράδια και έπλενε συνεχώς τα χέρια του στην κρεβατοκάμαρα και διάβαζε βιβλία. Ήταν κι άλλοι δύο, ένας μικρόσωμος χλεμπονιάρης κι ένας ψηλός μαυριδερός που φορούσε γκέτες. Είχαν τις τσέπες τους γεμάτες δεκάρες και μου έδιναν από μία κάθε φορά που τους ρωτούσα κάτι. Θυμάμαι τον ψηλό με τις γκέτες να λέει στον άλλο:

«Το κακόμοιρο το μπάσταρδο».

Αυτό τότε δεν το κατάλαβα και νόμισα ότι συζητούσαν για τον άλλο με τα μαύρα που όλο και κάτι έκανε στον νιπτήρα στην κρεβατοκάμαρα. Αλλά αργότερα το κατάλαβα πολύ καλά.

Μετά από λίγες μέρες με πήρανε κι εμένα με ένα αμάξι και με πήγανε σε ένα παράξενο σχολείο. Ήταν οικοτροφείο και ήταν γεμάτο ανθρώπους που δεν τους ήξερα, άλλοι ήταν νέοι άλλοι μεγαλύτεροι. Δεν άργησα να μάθω ότι ήταν καλό σχολείο και ακριβό αλλά εγώ δεν πλήρωσα τίποτα στους υπεύθυνους γιατί δεν είχα λεφτά. Όλα αυτά και άλλα πολλά τα κατάλαβα αργότερα.

Η ζωή μου σε αυτό το σχολείο δεν έχει σημασία εκτός από ένα πράγμα. Εκεί για πρώτη φορά έμαθα για τον Ντε Σέλμπυ. Μια μέρα πήρα τυχαία στα χέρια μου ένα παλιό κουρελιασμένο βιβλίο που βρισκόταν στο γραφείο του καθηγητού μου της φυσικής και το έβαλα στην τσέπη μου για να το διαβάσω στο κρεβάτι την άλλη μέρα το πρωί, δεδομένου ότι μόλις είχα κερδίσει το προνόμιο να μη σηκώνομαι νωρίς. Ήμουν τότε γύρω στα δεκαέξι και η μέρα ήταν η εβδομή Μαρτίου. Πιστεύω ακόμη πως η μέρα εκείνη είναι η σπουδαιότερη της ζωής μου και τη θυμάμαι πιο εύκολα από ότι τα γενέθλιά μου. Το βιβλίο ήταν η πρώτη έκδοση των *Χρυσών Ωρών* και οι δύο τελευταίες σελίδες έλειπαν. Φτάνοντας στα δεκαεννιά και στο τέλος της εκπαίδευσής μου ήξερα ότι το βιβλίο είναι μεγάλης αξίας και ότι κρατώντας το σήμαινε ότι το έκλεβα. Παρ' όλα αυτά, το έβαλα στον σάκο μου χωρίς ενδοιασμούς και ενδεχομένως θα έκανα το ίδιο αν μου παρουσιαζόταν ξανά η ευκαιρία. Ίσως είναι σημαντικό στην ιστορία που θα αφηγηθώ να θυμόσαστε ότι χάριν του Ντε Σέλμπυ διέπραξα την πρώτη σοβαρή αμαρτία μου. Γι' αυτόν διέπραξα τη μεγαλύτερη αμαρτία μου.

Είχα ήδη μάθει ποια ήταν η θέση μου στον κόσμο. Όλοι οι δικοί μου είχαν πεθάνει και υπήρχε κάποιος ονόματι Ντίβενης που δούλευε τη φάρμα και ζούσε από αυτήν ωσότου θα επέστρεφα. Δεν του ανήκε τίποτα και έπαιρνε κάθε εβδομάδα μια επιταγή από ένα γραφείο γεμάτο δικηγόρους σε μια μακρινή πόλη. Ποτέ δεν συνάντησα αυτούς τους δικηγόρους και ποτέ δεν συνάντησα τον Ντίβενη, όλοι τους όμως δούλευαν για μένα και ο πατέρας μου είχε καταβάλει μετρητά για αυτές τις ρυθμίσεις προτού πεθάνει. Όταν ήμουν νεότερος πίστευα ότι για να κάνει τέτοιο πράγμα για ένα παιδί που δεν το γνώριζε καλά, ήταν άνθρωπος πολύ γενναιόδωρος.

Όταν έφυγα από το σχολείο δεν πήγα κατευθείαν σπίτι. Πέρασα μερικούς μήνες σε άλλα μέρη όπου διεύρυνα τους πνευματικούς μου ορίζοντες και έμαθα τι θα μου κόστιζε μια έκδοση των απάντων του Ντε Σέλμπυ και ακόμη τι δυνατότητες υπήρχαν να δανειστώ μερικά από τα λιγότερο σημαντικά βιβλία των σχολιαστών του. Σε ένα από τα μέρη όπου διεύρυνα τους πνευματικούς μου ορίζοντες είχα μια νύχτα ένα σοβαρό ατύχημα. Έσπασα το αριστερό μου πόδι (ή, αν θέλετε, μου το έσπασαν) σε έξι σημεία και όταν ήμουν αρκετά καλά για να συνεχίσω τον δρόμο μου είχα ένα πόδι ξύλινο, το αριστερό. Ήξερα ότι δεν είχα πολλά λεφτά, ότι γύριζα σπίτι σε ένα αγρόκτημα γεμάτο κοτρόνια και ότι η ζωή μου δεν θα ήταν εύκολη. Αλλά ήμουν πια βέβαιος ότι δεν θα περνούσα τη ζωή μου με αγροκαλλιέργειες, ακόμη κι αν ήμουν αναγκασμένος να ασχοληθώ με αυτές. Ήξερα ότι αν στο μέλλον θυμόνταν το όνομά μου, θα το θυμόνταν μαζί με το όνομα του Ντε Σέλμπυ.

Θυμάμαι με κάθε λεπτομέρεια το βράδυ που γύρισα με τα πόδια στο σπίτι μου, με ένα ταξιδιωτικό σάκο σε κάθε χέρι. Ήμουν είκοσι ετών· ήταν βραδάκι, το καλοκαιριάτικο φως ήταν κίτρινο και η πόρτα της παμπ ήταν ανοιχτή. Πίσω από τον πάγκο ήταν ο Τζων Ντίβενης σκυμμένος μπροστά πάνω από το χαμηλό ταμπλό της μπύρας, με τα χέρια σταυρωμένα, βυθισμένος σε μια εφημερίδα απλωμένη στον πάγκο. Είχε καστανά μαλλιά, ομορφούλης· οι ώμοι του είχαν φαρδύνει από τη δουλειά και τα μπράτσα του ήταν χοντρά σαν μικροί κορμοί δέντρων. Το πρόσωπό του ήταν ήρεμο και ευγενικό και τα μάτια του σαν του βοδιού, μελαγχολικά, καστανά, καρτερικά. Όταν κατάλαβε ότι κάποιος μπήκε δεν σταμάτησε το διάβασμα αλλά άπλωσε το αριστερό του χέρι, βρήκε ένα κουρέλι και βάλθηκε να καθαρίζει τον πάγκο. Ύστερα, χωρίς να

σταματήσει το διάβασμα, έβαλε τα χέρια του το ένα πάνω από το άλλο σαν να άνοιγε ένα ακορντεόν και είπε:

«Μια σκούνα;»

Σκούνα έλεγαν οι πελάτες μια πίντα μαύρη μύρα πόρτερ, Κόρελεϊν μπλάκτσακ. Ήταν η πιο φτηνή πόρτερ στον κόσμο. Είπα πως ήθελα να φάω κι είπα το όνομά μου και ποιος είμαι. Κλείσαμε το μαγαζί και πήγαμε στην κουζίνα: Ξημερωθήκαμε τρώγοντας και κουβεντιάζοντας και πίνοντας ουίски.

Η άλλη μέρα ήταν Πέμπτη. Ο Τζων Ντίβενης είπε ότι η δουλειά του τώρα είχε τελειώσει και ότι ήταν έτοιμος να γυρίσει στην πατρίδα του, στους δικούς του, το Σάββατο. Δεν ήταν αλήθεια αυτό που είπε ότι η δουλειά του είχε τελειώσει γιατί η φάρμα ήταν σε άθλια κατάσταση και η δουλειά ενός ολόκληρου χρόνου δεν είχε καν αρχίσει. Αλλά το Σάββατο είπε ότι υπήρχαν ακόμη κάνα δυο πράγματα να κάνει και ότι δεν μπορούσε να δουλέψει την Κυριακή αλλά ότι θα ήταν σε θέση να παραδώσει τα πάντα στην εντέλεια την Τρίτη το βράδυ. Τη Δευτέρα είχε να φροντίσει ένα άρρωστο γουρούνι κι αυτό τον καθυστέρησε. Στο τέλος της εβδομάδας δεν είχε ώρα για χάσιμο και μετά από δυο μήνες οι επείγουσες δουλειές που είχε να κάνει δεν είχαν μειωθεί ούτε στο ελάχιστο. Δεν με ένοιαζε και τόσο γιατί μπορεί μεν να ήταν ακαμάτης και φειδωλός στην εργασία του αλλά ήταν επαρκής όσον αφορά στην πάρεα και ποτέ δεν ζήτησε να πληρωθεί. Έκανα κι εγώ μερικά πράγματα από δω κι από κει και ξημεροβραδιαζόμουν τακτοποιώντας τα χαρτιά μου και ξαναδιαβάζοντας ακόμη πιο προσεκτικά τις σελίδες του Ντε Σέλμυ.

Δεν είχε κλείσει χρόνος όταν παρατήρησα ότι ο Ντίβενης χρησιμοποιούσε πια τη λέξη «εμείς» στην ομιλία του και, ακόμη χειρότερα, το κτητικό «μας». Είπε ότι το κτήμα δεν ήταν

στην καλύτερη δυνατή κατάσταση και πρότεινε να προσλάβουμε έναν εργάτη. Δεν συμφώνησα και του το είπα, λέγοντας ότι δεν υπήρχε ανάγκη για περισσότερους από δύο σε μια μικρή φάρμα και προσθέτοντας ότι, ατυχώς για μένα, ήμασταν φτωχοί. Μετά από αυτό ήταν μάταιο να του εξηγήσω ότι σε μένα ανήκαν όλα. Σκέφτηκα ότι ακόμη και αν σε μένα ανήκαν όλα, εγώ ανήκα σε αυτόν.

Τέσσερα χρόνια τα περάσαμε ωραία. Είχαμε ένα καλό σπίτι και άφθονα τρόφιμα αλλά πολύ λίγα λεφτά. Όλες μου σχεδόν τις ώρες τις αφιέρωνα στη μελέτη. Με τις οικονομίες μου είχα αγοράσει τα άπαντα των δυο σπουδαιότερων σχολιαστών, του Χάτστζω και του Μπάσετ, και σε φωτοτυπία τον Κώδικα Ντε Σέλμπυ. Επίσης στρώθηκα να μάθω άπταιστα γαλλικά και γερμανικά για να μπορέσω να διαβάσω τα έργα άλλων σχολιαστών σε αυτές τις γλώσσες. Ο Ντίβενης δούλευε κατά κάποιον τρόπο στη φάρμα τη μέρα και το βράδυ αγόρευε στην παμπ όπου σερβίριζε ποτά. Κάποτε τον ρώτησα τι γίνεται με την παμπ και είπε ότι είχε χασούρα κάθε μέρα. Αυτό δεν το πολυκατάλαβα γιατί οι πελάτες, αν έκρινα από τις φωνές πίσω από τη λεπτή πόρτα, ήσαν πολλοί και ο Ντίβενης αγόραζε συνέχεια ρούχα και φανταιζί καρφίτσες για τις γραβάτες του. Αλλά δεν είπα πολλά. Μου αρκούσε να έχω την ησυχία μου γιατί ήξερα ότι η δουλειά μου ήταν σπουδαιότερη από μένα.

Μια μέρα στις αρχές του χειμώνα ο Ντίβενης μου είπε:

«Δεν μπορώ να χάσω και άλλα από τα λεφτά μου στο μπαρ. Οι πελάτες παραπονούνται για την μπίρα. Η πόρτεο είναι πολύ κακή, κάπου κάπου πίνω λίγη για να τους κάνω παρέα κι ύστερα νιώθω άσχημα. Πρέπει να φύγω κάνα δυο μέρες να ψάξω να βρω καμιά καλύτερη».